

Asia: VN/3785/2024

Lausuntopyyntö: hallituksen esitysluonnos eduskunnalle rautatieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausuntopyyntö: hallituksen esitysluonnos eduskunnalle rautatieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia koskevaksi lainsäädännöksi (Asia: VN/3785/2024)

Ely-keskusten yhteinen lausunto

Hallituksen esityksen tavoitteena on parantaa julkisen liikenteen tehokkuutta ja yhteensovittamista sekä edistää kilpailua ja läpinäkyvyyttä henkilöjunaliikenteessä. Rautatieliikenteen toimivalta siirretään liikenne- ja viestintäministeriöltä Liikenne- ja viestintävirastolle, ja samalla mahdollistetaan alueellisille viranomaisille rautatieliikenteen järjestäminen. Hankintamenettelyjä on tarkennettu rautatieliikenteen sopimusten ja käyttöoikeussopimusten osalta sekä lisätty liikennepalvelulain viittauksia hankintalakiin.

Ely-keskukset toimivat tieliikenteen toimivaltaisina viranomaisina ja ovat osallistuneet alueellisen henkilöjunaliikenteen taustoittaviin keskusteluihin. Ely-keskusten joukkoliikennetehtävät siirretään Liikenne- ja viestintävirastolle aluehallinnon uudistuksen yhteydessä. Näistä lähtökohdista lausunnossa tuodaan esiin näkemyksiä lähinnä toimivaltakysymyksistä, organisoitumisesta ja hankintamenettelyjen tarkentamisesta.

Toimivaltakysymykset. Hallituksen esityksen mukaan tieliikenteen ja rautatieliikenteen toimivalta ja toimivaltaiset viranomaiset määritellään erikseen. Uudet ehdotukset alueellisen henkilöjunaliikenteen yhteysväleistä eivät kohdenna nykyisten tieliikenteen viranomaisten toimivalta-alueille, joten ajatus erillisistä toimivalta-alueista on perusteltu. On todennäköistä, että tieliikenteen ja rautatieliikenteen toimivaltaiset viranomaiset ja viranomaisalueet poikkeavat toisistaan ainakin jossain määrin. Alueilla tulee päättää, miten käytännön työ ja päätöksenteko

organisoidaan tällaisen tilanteen syntyessä. Myös rahoituskysymysten osalta on päätettävä, missä foorumeissa ja miten linjataan alueen näkemys valtion joukkoliikenne- ja rautatieliikenteen kohdentamisesta eri liikennemuotojen ja viranomaisten kesken. Suurilla kaupunkiseuduilla esimerkiksi MAL-sopimuksilla ja -työryhmillä voi olla tässä roolia.

Vaikutukset alueelliseen liikenteeseen. Liikennejärjestelmän kokonaisuuden parantaminen on yksi hallituksen esityksen keskeisistä tavoitteista. Tämä tarkoittaa erityisesti eri liikennemuotojen, kuten lento-, juna- ja linja-autoliikenteen, tehokkuuden ja yhteensovittamisen parantamista. Yhteensovittamisen parantaminen edellyttää selkeitä yhteistyömenettelyjä eri toimivaltaisten viranomaisten kesken. On myös hyväksyttävä, että yhteensovittaminen voi tarkoittaa joidenkin palvelujen vähenemistä toisten tullessa tilalle.

Synergiat ja yhteensovittaminen. Hallituksen esityksessä todetaan, että jatkossa valtion lento-, rautatieliikenteen- ja linja-autoliikenteen hankintatoiminnot ovat keskistetyksi Liikenne- ja viestintävirastossa. Tämä mahdollistaa liikennemuotojen välisen yhteensovittamisen ja työtehtäviin liittyvät synergiahyödyt. Tavoite on hyvä. Käytännön työssä on selkeytettävä, mitä yhteensovittamisella tarkoitetaan. Työtehtävissä on löydettävissä synergioita, mutta kunkin liikennemuodon hankintatehtävät vaativat erityisosaamista.

Hankintamenettelyt. Ely-keskukset ovat esittäneet 29.5.2024 pidetyssä työpajassa liikennepalvelulaista puuttuvat viittaukset hankintalakiin. Ehdotukset on pitkälti huomioitu hallituksen esityksessä.

Vaikutusten arviointi. Hallituksen esityksen vaikutuksia on arvioitu laajalti ja keskeisin oletus on, että kilpailu lisääntyy raideliikennemarkkinoilla ja toimivaltakysymysten selkeyttäminen edesauttaa alueellisen henkilöjunaliikenteen palvelujen hankkimista. Tämä antaa seuduille ja alueille päätäntävaltaa kullekin alueelle sopivimman liikennepalvelukokonaisuuden järjestämiseen. Alueellisen henkilöjunaliikenteen laajenemisella voi olla vaikutuksia linja-autoliikenteen liiketoimintamahdollisuuksiin ja sitä kautta yrityskenttään.

Yhteenveto. Ely-keskukset suhtautuvat myönteisesti esitettyihin muutoksiin. Koemme tärkeäksi toimivaltakysymysten selkeyttämisen ja hankintamenettelyjen tarkentamisen. Lisäksi korostamme yhteistyön merkitystä tilanteissa, joissa alueellisen henkilöjunaliikenteen palvelut kehittyvät muun jo olemassa olevan liikennetarjonnan rinnalle.

Koskela Soile

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus